

Список використаних джерел

1. Врахування гендерних аспектів у формуванні законодавства України URL: https://minjust.gov.ua/m/str_7596.
2. Розуміння маскулінності та гендерної рівності в секторі безпеки України : аналітичний звіт / Чернявський С. С., Андросюк В. Г., Кудерміна О. І. та ін. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2020. 98 с.

Ганаба Світлана Олександрівна,
професорка кафедри психології, педагогіки
та соціально-економічних дисциплін
Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, докторка філософських
наук, професорка

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ЯК РІВНИЙ ДОСТУП ДО СОЦІАЛЬНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

Для вітчизняних міждисциплінарних досліджень, які в останні десятиліття активно розгортаються у гуманітарній площині, є актуальною проблема соціального статусу та соціальної мобільності. На сьогодні існує низка оригінальних концепцій, ідей які презентують різні сторони цієї складної й багатоаспектної проблеми. Безперечно у контексті цих міркувань заслуговують на увагу гендерні дослідження. Власне крізь призму гендерної проблематики виявляється можливим розгляд й аналіз низки інших соціальних проблем. Науковці стверджують, що багато соціальних проблем виникають внаслідок нерівних гендерних відносин між людьми [1].

Слід зауважити, що гендерні відносини – це певні соціальні ролі, що їх очікують від чоловіків й жінок, це також критика доволі вузького сценарію поведінки для жінок й чоловіків. Одна з найбільш методологічних помилок – ототожнювати гендерний підхід з статево-рольовими характеристиками, коли кожній статі відповідає «своя» роль, що її повинні виконувати чоловік та жінка. Гендерні відносини – це відносини влади, оскільки гендерна нерівність передбачає нерівномірний розподіл основних ресурсів – влади, грошей, часу. Цю нерівність можна подолати шляхом боротьби за рівні права й можливості.

Гендерна рівність є також індикатором того, наскільки країна є демократичною, яким є рівень розвитку суспільних відносин та громадянських інституцій. Так країни з високими показниками представництва жінок у органах державного та місцевого самоврядування та політичних інституцій демонструють високий рівень забезпечення дотримання громадянських прав та свобод. Вони є краще розвинуті економічно, оскільки створюють умови для політичного й культурного різноманіття, толерантності, інклюзивності та міжособистісної довіри.

Суть гендерної рівності полягає не у тому, щоб порівняти жінок та чоловіків, а у тому, щоб наділити їх життя можливостями та шансами, як бути рівними. Гендерна рівність – це про рівний доступ до можливостей, кожен має бути вільним й своєю виборі. Загалом, у прикордонному відомстві приділяється належна увага реалізації державної політики забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок. Відомство перебуває у стані трансформації та розвитку. Основними якостями, які цінуються під час проходження служби жінками-військовослужбовцями є: їх висока працездатність, внутрішня самодисципліна, відповідальність за доручену справу, професіоналізм тощо. Дослідники стверджують, що присутність жінок у військовому колективі пом'якшує морально-психологічну атмосферу, змушує командирів та начальників бути більш стриманими і головне – значно підвищується культура взаємостосунків між військовослужбовців в самому колективі. Жінки-військовослужбовці необхідні на блокпостах, у аеропортах тощо для проведення особистого огляду жінок. Також закріплюється принцип за яким жінки проходять військову службу на рівних засадах із чоловіками, що включає рівний доступ до посад і військових звань та рівний обсяг відповідальності під час виконання обов'язків військової служби.

Отож, врахування принципів політики гендерної рівності у процесі трансформування та розвитку Державної прикордонної служби України сприяє підвищенню ефективності її діяльності. Враховуючи ту обставину, що у цій державній інституції є суттєва перевага чоловіків й залишається чимало гендерних стереотипів щодо ролі й можливостей жінок у забезпеченні належного рівня несення військової служби, дотримання принципів гендерної рівності є необхідною та актуальною проблемою. Її вирішення можливе за умови визнання цінностей соціальної справедливості, використання соціального та удосконалення професійного потенціалу жінок у розбудові прикордонного відомства. Рівності статусу жінок та чоловіків можна досягти за умови, що суспільство буде сприймати як аксіому те, що жінка є повноправним й активним суб'єктом громадянського суспільства, а не лише об'єктом захисту. Необхідно пам'ятати, що рівні можливості військових-чоловіків та військових-жінок, зокрема щодо можливостей розвитку кар'єри, забезпечення захисту батьківства та материнства є однією із засадничих умов й принципів розвитку й дотримання прав людини. Упровадження гендерної рівності у військових інституціях означає поєднання досвіду, знання та інтересів чоловіків та жінок. Як результат гендерна політика в українському суспільстві, особливо в умовах обраного нашої державою курсу на утвердження європейських демократичних цінностей набуває актуальності. Вона спрямована на утвердження цінностей та пріоритетів гендерної рівності як в українському суспільстві, так і в різних його інституціях зокрема.

Список використаних джерел

1. Гендер для всіх. Виклик стереотипам / Т. Марценюк; за участі О. Богдан. Київ: Основа, 2017. 256 с.

Гетманюк Сергій Петрович,

викладач кафедри прикордонного контролю
Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, кандидат військових наук,
доцент;

Чорний Артем Миколайович,

викладач кафедри прикордонного контролю
Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОЇ ОБІЗНАНОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Інтеграція України в європейський простір, розбудова демократичного суспільства вимагають змін в усіх без виключення галузях функціонування суспільства. Разом з тим, гендерний компонент як один з індикаторів розвитку демократичних процесів, проникає у різні сфери життєдіяльності суспільства, стає новою філософією осмислення соціальної дійсності в тому числі і в правоохоронній системі [1, с. 10–12]. Проте, зміни у свідомості людей насправді відбуваються дуже повільно. Так, для прикладу, лише у 2017 році Міністерство охорони здоров'я скасувало заборону жінкам працювати за понад 450 спеціальностями [3, с. 10–12].

В 2018 році подібні зміни відбулися у Збройних силах України, де упродовж тривалого часу існувала заборона жінкам займати керівні посади, а також проходити службу на посадах, пов'язаних з виконанням бойових завдань. Тоді ж за сприяння канадського проєкту підтримки підготовки поліцейських (РТАР) була створена Українська асоціація представниць правоохоронних органів. Саме тому гендерна політика України, особливо в умовах обраного загального курсу на утвердження європейських демократичних цінностей, в контексті функціонування правоохоронних структур постає зовсім у новому, актуальному світлі [2].

У сучасних умовах реформування Державної прикордонної служби України [далі – ДПСУ] питання гендерної рівності та недискримінації, як одного із суб'єктів правоохоронної системи є одним з найбільш актуальних та розглядається як ключове в процесі захисту прав людини, функціонування демократії, утвердження